

Nro 26.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bét s ben Juniusnak 14-dik napján 1793.
esztendőben.*

Kérdés

*Leheté a' mostani Frantziákat a' régi Rómaiakhoz
hasonlítani?*

Felelet:

*Igen is, de nem a' jó, hanem a' rossz Rómaiakhoz,
és nem ditsiretes, hanem gyalázatos tselekedeteikre nézve.*

Nagyon örülnek a' Frantziák, hogyha őket mások a' régi Rómaiakkal égybe hasonlították. Ritkán tartatik olly közönséges beszéd a' N. Gyűlésben, mellyben tzelozás ne vólna erre az égyenlőségre. *Brutusnak, Julius Caesar gyil-*

kosának neve tsak nem példabelzédbe lett közöt-
 tők. A' Párisi kölségnek XVI *Lajos* király erősza-
 kos halála után lejendő meg vidámitására, eggy
 tserfa ofzlop emeltetett fel az úgy nevezett *Caroussel*
 piatzon, mellyet gyözedelmi szekeren vittének oda,
 és *Brutus* képét függelztvén réája, öröm dallo-
 kat fújtanak, 's tántzoltanak körülötte a' patrió-
 ták. Tagadhatatlan dolog, hogy néhány pontok-
 ban lehet a' Frantziákat a' régi Rómaiakhoz ha-
 sonlitani, de sokkal többekben lehet közöttök és
 amazok között különbséget találni. — — *Sylla*
 eggy Római tyrannus 80 emberre mondott eggy
 nap halálos sententziát, következett napon 222,
 harmadnap múltván ismét annyira. A' Római nép
 előtt tartott közönséges beízedében többi kö-
 zött azt mondotta, hogy ő tsak azokat itilte vól-
 na halálra, kiknek neveik eszébe jutottanak,
 hanem ő azokat is meg fogná még büntetni, a'
 kikre akkor nem emlékezhetett. Még azok is
 halált érdemlettenek az ő itilete szerént, a' kik
 az ártatlan embereknek pártokat fogták 's vé-
 delmezték, és így nem virtusnak, hanem leg na-
 gyobb gonolzságnak tartotta ő a' felebaráti sze-
 retetet, nemtsak az idegenek, hanem még a' test-
 vér atyafiak és rokonok közt valót is. Annak
 a' ki számkivetésbe küldetett felebarátyját meg
 ölte, két talentomot, (az az, 999 forintot) adott
 jutalomúl, bátor a' pénzen vett szolga urát, és
 a' fiú édes attyát ölte légyen is meg. Sőt annyi-
 ra ment gyakorlott gonolzságában, hogy még a'
 törvényes ágyból született magzatokat is törvény-
 telen származásúaknak lenni mondotta tsak azért,
 hogy azoknak örökségeit magáévá tehesse. Nem-
 tsak magában Rómában, hanem Olasz Országának
 több városaiban is illyen módon folytának a'
 dolgok, eggy templom, közönséges és magános
 ház sem találtatott a' Római birodalomban, mely-
 lyet az ő gyilkos keze meg ne fertésztetett vólna.
 A' férjek feleségeiknek öleikben, az ártatlan gyer-
 mekek édes anyaiknak kebeleikben ölettettének
 meg. Sokan engesztelhetetlen bosszúságának, töb-
 ben telhetetlen fösvenységének lettenek áldoza-

taivá. Magok a' bérbe fogadott gyilkosok megvallották, hogy ezt szép házáért, mást ékes mulató kertéért, nem keveset pompás fürdő szobáiért végezték ki e' világból. *Quintus Aurelius*, a' ki soha semmi közönséges hivatalt viselni nem akart, hanem mint valamelly szerzetes úgy élt, és semmi égygyeisége nem vólt másokkal, egyszer olly végből menvén ki a' közönséges piatzara, hogy a' halálra szententziáztaknak neveiket láthassa; el bámúlt, a' midőn tulajdon nevét is azok között olvasta, és ekképen kiáltott fel: *Oh én szerentsétlen ember, a' ki Albániai örökségem által el vádoltattam*, allig is ment onnan tiz lépésnire, a' midőn az élete után leselkedők ötlet által szúrták s. a. t.

Hogyha mind úgy vagyon a' dolog, a' mint a' közönséges levelek beszélik, igen nagy egyenlőség vagyon Rómának akkori, és Frantzia Országának mostani állapotja között. Azért ölte meg *Brutus Julius Caesart* a' tanáts házban, mivel ez a' Római nemzet telhetetlenségének akart határt vetni: a' Frantziák is azért fosztották meg *XVI Lajos* királyt életétől, mivel jobbágyainak terhét akarta könnyebíteni. *Sylla* a' hamis mammon kivánsága által lévén el ragadtatva, tsak nem minden Római tehetős embereket meg fosztott életektől. Így a' Frantziák is a' Clerust, a' nemesiséget és birtosokat, a' kik tudniillik a' polgári hitet bé nem vették, tsak azért üzték ki hazájokból, hogy hátra maradott örökségeiket el ragadozhassák. *Sylla* sem a' templomoknak, sem a' közönséges és magános házaknak nem kedvezett bosszúállásának ki töltésére. Így a' Frantziák is nemtsak hazájokban, hanem másutt is meg szentségtelenítették az Isten tiszteletére rendeltetett helyeket, nemtsak az, hogy minden ékeiségeiktől meg fosztották azokat, hanem ennekfelette, ispotályokká, magazinumokká, és ló istálókká változtatták azokat. *Sylla* a' férjeket feleségeiknek karjai között, a' tsetsemöket édes anyyainak karjaikon ölette meg. — Ugyan ezt miveltek a' Frantziák múlt esztendőben Augustus

tusnak 10, és Septembernek 2 napján, mellynek emlékezetére egélz testünk meg borzad, el áll szemünk, szánk, tellyefséggel ki nem tudjuk találni, mi ólthatta el benne ennyire az emberi érzékenységet.

Ama nevezetes Római Orátor *Marcus Antonius* halván *Cajus Marius* kégyetlenségének híret, és sok ártatlan lakosoknak általa halálra lett sententziáztatásokat, egy alaton sorsú polgárnál rejtette el magát. Ez a' jó szivű, de égygyügyű ember, meg akarván kedves vendégét vendégelni, szolgáját a' szomszéd kortsmára küldötte borért. Ez meg kóstollya a' bort, hanem alávalónak lenni tapasztalván, jobbat kívánt magának adattatni. Mi oka, úgymond a' kortsmáros, hogy te most jobb bort kívánsz vinni, mint mállzor. Felelt a' szolga: *Marcus Antonius* akarja az uram meg vendégelni, a' ki nálunk rejtekben vagyon. Ekképen árúttatott el a' bölts Orátor, 's ekképen leve *Cajus Marius* tyrannus fősvénységének áldozatttyává. *Montmorin* Frantzia királyi minister ezre vévén a' Jakobinusoknak azt a' dühös szándékát, mellyet múlt Augustusnak 10 napján sok ártatlan fő emberek véreinek italával akarták enyhíteni, mosó aszifonyánál rejtezett el, 's annál lappangott egygy ideig. Gyakorta petsenyét vivén néki a' szolgáló leány a' szomszéd vendég házból, gyanúságot okozott a' vendég fogadásban, és ezen kérdésre: Mi az oka, hogy most olly gazdagon él gazdaszonyod? égygyügyüségből azt felelvén: nem magunk, hanem *Montmorin* úr számára vízsem, a' ki mostan nálunk tartózkodik, el árulta az ártatlan ministert. Midön a' Rómaiak *Pyrrhus* ellen hadakoztanak vólna, ennek házi orvosa titkon levelet irván a' Római fő vezéreknek, arra kötelezte magát, hogyha ő néki jól meg fizetnének, kész vólna az urát méreg ital által el veszteni. Sokkal neme-sebben gondolkodván *Cajus Fabricius* és *Quintus Aemilius* Római Consulok, mintsem az orvosnak vétkes ajánlására állottanak vólna, illyetén értelmű levelet irtanak *Pyrrhus* királynak: „A'

„ mint láttzik, sem barátidat, sem ellenségidet
 „ nem esméred, önnön magad meg fogod ezt
 „ vallani, a' midön ezen ide zárt, hozzánk irat-
 „ tott levelet olvasándod, és abból által látha-
 „ tod hogy emberséges és jó gondolkozású em-
 „ berekkel hadakozol, és hűségtelen gonofztévök-
 „ re támaszkodtál. Ne gondold, hogy egyedül
 „ hozzád való szivefségből adjuk ezt tenéked tud-
 „ toda, hanem inkább önnön magunkhoz való
 „ szeretetünkből, hogy ekképen alkalmatolságot ne
 „ adjon halálod másoknak a' mi ótsároltatásunkra,
 „ és hogy senki ne gondollya, hogy mi azért fo-
 „ lyamodtunk az el árúláshoz, mivel lehetetlen-
 „ nek lenni láttuk vitézségünk által a' jelenvaló
 „ hadakozást el végezni. „ Bezzeg másképen
 gondolkodtanak a' Fr. nemzetnek kép viselői, a'
 midön *le Brie*-nek javaslására azt végezték el,
 hogy 1200 titkos gyilkosok vétetődnének zsóld-
 ba. — Az illyetén törvénytelen eszközök,
 nem eggy meg világosodott, és tudós nemzethez,
 mint a' minémünek lenni tartatott ennekelötte a'
 Frantzia nemzet, hanem a' leg ostobább és dur-
 vább természetü Hottentotákhoz sem illenének.

Hogy a' mostani N. Gyűlésnek néhány kép
 viselői a' gyilkos *Syllának* nyomdokait követik,
 hogy az anarchia alatt el fajúlt Frantzia nemzet
 hasonló indúlat által lelkesitefsen, mint lelkesi-
 tetett vala hajdan *Sylla* és más tyrannusok alatt
 élt Római nép, a' mindennapi tapasztalás bizo-
 nyittyá. Az egymás közt meg hasonlott N. Gyű-
 lésnek tagjai a' lakosok között is részre való haj-
 lást okoztak, mind a' két rész egymás élete után
 ólalkodik, és azon vagyon, hogy eggyik a' má-
 siknak törvénytelen halála által érhesse el fel-
 tett tzellyát. A' Párisi polgári előjárók és né-
 hány N. Gyűlés tagjai között olly nagy gyűlölség
 uralkodik, hogy hanemha jó eleve rendelések té-
 tetődnek, bizonyosan a' múlt Augustusnak 10 és
 Septembernek 2 napjai fognak elő jönni. — —
 Párisnak *Fraternité* nevet viselő oíztállya, múlt

Májusnak 23-ik napján biztosokat küldvén a' N. Gyűlés eleibe, azt adatta tudtára, hogy a' városban titkos gyűlések tartattatnának, hogy azokban el végeztetődött, hogy 8000 lakosok, és azokkal egygyütt 33 nemzeti képviselők ölettetnének meg.

Könnyen lehet képzelnünk, minémü nyughatatlanságot okozott légyen ez a' jelentés némelly N. Gyűlés tagjaiban, azokban t. i. a' kik nem egyformán gondolkodnak *Marattal*, *Roberspierrrel*, és *Dantonnal*, mivel ezek szoktak az illetén gonosz fel tételeknek szerző okai lenni. Ahoz képest leg ottan parantsolatot adott a' N. Gyűlés, azon 12 személyből álló deputatiónak, melyet a' közönséges tsendefségre való vigyázat végett állított vala fel, hogy maga eleibe idézvén a' *Fraternité* osztálynak előjáróit, nyomozná ki, kik legyenek azon titkos gonofzságnak fejei. Ezek egyebet nem feleltének, hanem hogy a' Párisi fő polgár mester már egynéhány izben titkos gyilkos gyűlést tartott a' tanáts házban, hogy azóltárol fogva külömb-külömb-féle mozdulásokat tapasztaltanak vólna ök a' városban, és hogy azóltá szembe tűnő égyenetlenség vólna a' városnak osztályai között.

Füleikbe menvén a' közönséges Tanátsnak, avagy Páris városa polgári Előjáróinak, hogy a' *Fraternité* osztály által el vádoltatták vólna a' N. Gyűlés előtt, *Májusnak* 25 napján tartatott ülésbe deputatiót küldötte nek oda bé, a' melly az ellenek formált gyanúságot a' városi előjárókról el akarván háritani, azt kívánta a' nemzet képviselőitől, hogy a' *Fraternité* osztálynak vádja adattátna által a' város fiscusának, meg visgálás végett. Mellyre ilyenképen felelt a' N. Gyűlésnek előülője *Isnard*: *Frantzia Ország*, úgymond, *Páris városára bizta maga képviselőit, és azt akarja, hogy ezek annak falai között bátorságosan legyének. Hogyha ez a' Nemzeti Tanáts, valamelly alapon gondolkozású és titkosan öszve esküdtt rész*

által meg sértődtek, esküszöm a' Fr. közönséges társaságnak képeben, hogy Páris városa nemcsak meg fogja annak bosszúállását érezni, hanem egészen ki fog városainak laistroma közül írtattatni.

Ezen ülésnek végén, következő végzéseket hozott a' N. Gyűlés, a' 12 személyből álló deputatiónak fel tételére: A' jó lakosoknak különös óltalmába ajánlyák a' Nemzetnek képviselői, a' népnek közönséges bóldogságát, a' N. Gyűlést, és Páris városát. Minden Párisi polgár köteles leszen maga compániája egybe gyűlésének helyén meg jelenni. — A' kapitányok kötelesek lesznek compániáikban lévő fegyveres embereiket öszve hívni, és az ottan meg nem jelenteknek neveiket fel jegyezni. A' N. Gyűlésnek örökös serege, minden compániából két emberrel szaporításon. Eggy polgárnak se legyen szabad más által szolgálatot tételni, ki vévén a' közönséges hivatalokban helyhezetteket, betegeket, és azokat, a' kiknek törvényes mentségek lejénd személyesen való ki maradásokra. Minden polgár kélzen tartsa magát, hogy az első adattandó jelre oda mehelsen, a' hová parantsólandani fogja az osztálynak fő igazgatója. — Addig is, mig egygy törvényes város commendánsa fogna ki neveztetni, az osztályoknak leg idősebb commendánsa viselleye annak képét és hivatallyát. — Az Osztályoknak gyűlései estéli 10 óránál tovább ne tartsanak, és semmi idegen ember bé ne bótattatáson azokba. A' 12 személyből álló deputatió minden halasztás nélkül mutatáson olly eszközöket, mellyek által a' szabattság, és a' közönséges tsendefség fenn tartatáson. Utólyára, hogy a' N. Gyűlésnek végezései, leg ottan küldetelsenek a' város 48 osztályába, és hirdetelsenek ki azokban.

Marat, kinek épen inye ellen vóltanak a' N. Gyűlésnek ezen végzései, igen motskos ki fejezésekkel élt néhány képviselő társai ellen. Mellyhez képest meg határozatott, hogy valaki jövendőben hasonló törvénytelenségeket fognak a'

közönséges gyűlésekben gyakorlani, vettettefsen ki onnan. *Marat* ellenben azt decretálta, hogy a' kik azt végezték, a' hazának meg esküdött el. lenségei. A' N. Gyűlés ismét azt végezte, hogy az illyetén személyes meg sértődések minden halasztás nélkül büntettefsenek meg. *Marat* ellenben azt decretálta, hogy ő az illy végzéseket neveti. A' N. Gyűlésnek tagjai között égygyik azt kívánta, végeztessen el, hogy *Marat* meg bolondúlt, mellyre eggy másik azt mondotta, nem szükség úgymond, mivel már az régen meg nagyon határozva. *Marat* nem appellált, hanem halgatása és minden napi maga viselete által erősítette meg, hogy ő régtől fogvást nem a' Nemz. Gyűlés közzé, hanem a' bolondoknak tornyába való.

Májusnak 27 napján tartatott ülésben a' Párisi *Cité* nevezetű osztálynak küldöttei a' N. Gyűlés előtt meg jelenvén, azt kívánták, hogy az ő fő igazgatójok és titoknokjok, a' kiket t. i. a' fellyebb említett 12 személyből álló deputatzió fogságba vettetett, botsátatnának szabadon, és ez a' deputatzió adattatna által a' revolucionális itilő széknek. A' N. Gyűlés, így felelt *Isuárd*, békefséges türeéssel nézi ugyan ifjúságtokat, hanem semmiféle nép között támadott résztől nem fogja magát igazgattatni engedni. Égyedül a' törvény uralkodik a' köz társaságokban. Erre néhány ellenvetést akart *Robertspierre* tenni, de meg nem engedtetett a' jobb oldaltól. *Marat* szokása szerént tele torokkal fel kiáltván: lehetetlen, úgymond, addig békefségben lenni a' hazának, míg a' 12 személyből álló deputatzió fel fog állani, mellyre ki égygyet, ki mást szóllott, a' nagy zenebona miatt szót sem lehetett hallani. A' belső dolgokra vigyázó minister és a' Párisi fő polgár mester fel állván tsendesíteni akarták a' fel háborodott indulatúakat. Amaz keményen erősítette, hogy a' N. Gyűlés ellen fel támadott complot, avagy öszve esküdteknek serege tsupán tsak a' képzélődésben nagyon, és

hogy *Pache* fő polgár mester, mellyet a' polgárok tartottanak, emberséges ember módon viselte magát. *Pache* arról is tudnsítást tett a' N. Gyűlés előtt, minémű állapotban lett legyen akkor *Páris* városa, egyedül *Herbertnek*, 12 személyből álló deputatió által lett fogságba vettése, okozott, úgymond, a' nép között nyúghatatlanságot, és azt javasolta, hogy a' nép bizalmának meg nyerésére, olzlattatná el a' maga bátorságára fel állitatott 300 főből álló sereget. — Nemtsak ők, hanem több város olztályai is kívánták *Herbertnek* el botsátatását, és a' 12 személyből álló deputatiónak el töröltetését, mellyet a' voxoknak többsége azt kívánván, végbe is vitt a' N. Gyűlés.

Hadi Történetek és Környülállások.

1. *A' Német Birodalomban lévő tsata piatzról.*

Múlt póstán küldött újság levelemnek utolsó lapján egy két szóval említettem a' Brunsvigiai hertzeg és Frantziák között Májusnak 30-ik napján történt ütközetet. Most már bővebb tudósítást közözlhetek arról E. Olvasóimmal. — Minthogy kemény parantsolatot küldött a' Párisi N. Gyűlés a' Rajna vize mellett táborozó Frantzia seregnek, Moguntzia városának ostrom alól való fel szabadítására, ahozképest, hol egyedül másféle úton 's módon kívánnya a' parantsolatot tellyesíteni, de még eddig sohol sem szerentséltetett fel tételében. E' végre már más plánumot tsinált magának, és a' helyett, hogy Spiránál ment volna által a' Rajna vizén, Landautól bal kézre fordúlván, *Rhód* vidékén szállott által, és ottan támadta meg a' Prussiai tábort. A' Brunsvigiai uralkodó hertzeg, kinek kórmányára vala az itten feküdt

Prussiai corpus bizattatva, jó eleve észre vévén az ellenségnek fortélyát, a' leg jobb rendelkezéseket tette maga védelmezésére, és a' Frantziának oda érkezésekkor immár talpon és fegyverben várta őket. Szokások szerént nagy dühösséggel kezdték a' Frantziák tsatázásokat, és olly hiedelemben lévén, hogy mind eggy lábbig el foghattyák a' Prussokat, igen közel mentenek hozzájuk. A' midőn közikbe lövén a' Prussus patantyúsok kártátsaikat, tsak hamar le sóztak közülök 1500 embert, a' többit pedig futásra indították, a' kiket nyomba üzvén a' Prussiai dragoñosok és huzárok 500 Frantziát fogtanak el. Mennyi vesztesége lett légyen a' Prussus seregeknek meg nem határoztatik, hanem tsak illy szókkal fejeztetik ki a' Spirából érkezett tudósításban, hogy ők is sokat vesztenek.

Friburgumból Austriai Brisgoviának fő városából az iratik, hogy ottan roppant Cs. K. hadisereg gyülekezik öfzve, és hogy onnan Helvetziáig, mint valamelly hosszú lántz fogják magokat ki terjeszteni. Ezt a' sereget Generál *Wurmser* fogja kórmányozni, a' ki is, a' mint hallatik, Alsatziába akar bé tsapni. Illyen módon meg kell a' Landau vidékén fekvő Frantziáknak a' Moguntziát ostromló éggyesült seregeknek nyúghatatlankodtatásoktól szünni, és a' Móselle mellett táborozóknak Alsatziának védelmezésére menni.

Bizonyosnak lenni mondatik, hogy Juniusnak első napját meg előző éjjel, minden oldalról ki ütöttek Moguntziából a' Frantziák, és hogy kiváltképen *Marienbornra*, a' holott t. i. vagyon *Kalkreuth* Prussiai G. L. kvártélyá, tették a' tzélt. Éjfélről fogva éjjeli 2 óráig 807 ágyúszóllások estenek, mellyek alatt, nagy sebességgel a' nevezett Generál kvártélyáig mentenek a' Frantziák, hanem a' minémű serénységgel támadták ők meg a' Prussusokat, épen ollyannal verettet-

tek azoktól vissza, úgyhogy magokkal vitt tüzszerszámaikat, és gyújtó eszközeiket is el hűllatták sebes vissza futások miatt. A' Prussusok részéről 70 ember holt meg és esett sebbe ezen tsatában. Az elsőbkek között vólt a' *Weimar* nevet viselő regementnek fő Strázsa mestere, az utólsóbbak közt a' *Kalkreuth* Generál adjutánsa avagy segédje. A' Frantziák közzül sokkal többen vesztének el, e' mellett eggy tizt és 31 közember fogattatott el közülök.

2. A' Belgyiomi tsata piatzokról.

Májusnak 23 napján a' *Famarsi* táborban feküdt Frantziákon vett ditsőséges győzelem után, mellyben a' Hollándiai seregek is részesültenek, *Fridrik*, az Orániai uralkodó fejedelemnek második szülött fia, *Halloin* mellett szállott táborba, és *Ronc* mellé helyheztetvén *avant-gardéját*, az az, elő álló seregét, 1 batalion gyalogságot és 1 escadron huszárt küldött őrizetül *Türkoingba*. Következett napon reggeli 3 órakor mind *Ronc*, mind *Türcoing* mellett meg támadta az ellenség a' hollándiai seregeket, még pedig mind eggyiket, mind masikat 4000 emberrel. — *Ronc* mellett 13 órákig tartott a' viaskodás, mellyben rendkívül való bátorsággal és vitézséggel viselvén magokat a' Hollándus katonák, mind az ütközet helyét, mind a' *Ronki* tábort meg tartották, hanem bizony nagy vesztésekkel. A' *Türkóingi* vigyázaton állott 1 batalion gyalogság és 1 escadron huszárság, a' kiket hasonlóképen 4000 Frantzák támadták meg, 5 egész óráig tartott maga védelmezése után kéntelen vólt örálló helyét az ellenségnek engedni. Magok a' helységnek lakosai is lövöldöztenek a' Hollándus katonákra, kik közül többen maradtanak a' tsata véres piatzán, mint életben, hanem bezzeg a' Frantziák is jól meg fizették ennek az itten vett kis győzelemnek az árát.

A' *Ryfseli* vár cömendánsa Generál *Lamarliere* felettebb nagyozta ezt a' győzedelmet a' N. Gyűléshez küldött levelében, mellyben elsőben is meg ditsirvén a' Fr. köz társaság katonáinak vitézségeket, avval hizelkedett, hogy 500 ember ölettetett meg, és 300 fogattatott el a' Hollándusok közül, kik között 28 officér vagyon. — Hogyha, úgymond, levelében vitéz társaimat mind ki akarnám mutatni, egygy sem találtatna közülök, kinek nevét fel ne kellene jegyezennem.

Azt olvassuk egygy *Manhejmből* érkezett leveléből, hogy múlt Májusnak 29 napján, egygy Fr. szökött katona menvén *Kloster Hambach* mellett táborozó Prussusokhoz, tudtokra adta, hogy azon éjjel meg fognák őket a' Frantziák támadni. Mingyárt hirül adták e' dolgot a' Prussusok a' Cs. K. seregeknek, és velek égygyütt egész éjjel fegyverben álván várták az ellenséget. Valamiképen meg mondotta a' szökött Fr. katona, akként történt a' dolog. Más nap reggeli 3 órakor nagy erővel rajtok menvén a' Frantziák, keményen kezdték a' Prussusokat attackérozni. — Ezek tettetvén tőlök való félelmeket, nevezetesebb battériájokig vissza vonták magokat, 's ottan állottak velek szembe, ottan nyilatkoztatták ki, hogy nem félelemtől ösztönöztetvén, hanem hadi praktikából engedtek nékik valamit. — Az alatt, mig a' Prussusok hátráltak, más oldalról a' Cs. K. seregek mentenek előbb, és oldalaslag fogván a' Frantziákat, sokat küldöttek közülök a' más világra. Valamint más történetekben, úgy ebben is bámúlásra méltó vitézséget mutatott a' Cs. K. lovaság. Az ellenség közül 1200, az égygyesült seregek közül pedig 400 ember maradt a' tsata piatzán. Reggeli 3 órától fogvást dél előtt 10 óráig tartott az ágyúknak mendörgeése

Monsban Májusnak 27 napján költ levélből olvassuk, hogy *Fr. Koburg Sebourgban* és *Jalainban* kvártélyozik, az *Eboraki* hertzeg *Famarsban*, *Gr. Klerfait* hadi tármester pedig *Hasnonban* és *Aubriban*. Nemtsak *Valenciennes* és *Condé*, hanem *Quesnoy* is bé vagyon seregeink által záratatva. *Valenciennes'* formalis ostromlásához erősen tétetnek a' készülétek, és, a' mint hallatik, nem fog sokára halasztatni, és ha még előre fel nem adják azt a' Frantziák, földig fog a' város roptattatni, és az ottan lévő Fr. katonák mind egygy lábíg meg ölettezni, hogy az illy példák által másoknak kemény nyakok előre meg töretelsen. *Condé* várában olly nagy szükség uralkodik, hogy egygy emberre 4 lat kenyérnél több nem adatatik egy nap. A' *Famársi* táborban egygy szép ritkaságot is nyertenek a' győzödelmes Cs. K. seregek, t. i. *Dampierre* Generálnak sirját. — Ez egygy három oldalú pyramisból áll, mellynek *Mons* felől való részén ez a' felül írás vagyon: *Utálta a' haza árulókat, 's szerette hazáját.* — *Valenciennes* felől való oldalán ez: *Virtusai halhatatlansággal ajadékozták meg ötet;* Páris felé néző oldalán pedig ez: *Szabatságnak katonái, köz társaságbeli Frankusok! Követő példátok lehet a' vitézségre, és a' polgári szeretetre.*

Minden hadi dolgokban jártas officérek, a' kik a' *Famársi* tábori helyt látták, meg vallyák azt, hogy az egygy nagy remek munkája legyen a' mesterségnek. A' Cs. Kir. Generalitás által adattatott jelentésben is úgy adattatik elő, hogy ott, úgy öfzve kötötte volna az ellenség a' te mélyzettel a' mesterséget, hogy, ha vigyázóbb lett volna, lehetetlen lett volna rajtok erőt venni, annyival inkább azt kezek közzül ki fatsarni. — A' Fr. seregek, mellyek *Dampierre* halálától fogvást *Lamarche* General kórmánya alatt vagynak, *Denain* sík mezején gyülekeznek öfzve, ott, a' hól a' Spanyol Országí örökség miatt támadott háborúban *Williars* Maresall meg verte a' Cs. K.

és Angliai seregeket. Pr. *Koburg* 6 batalion gyalogságból, és 8 escadron lovaságból álló vigyázó corpust rendelt oda. Tábora a' *Scaldis* vizének jobb oldalán fekszik, mellynek jobb szárnya *Onnaing*, bal szárnya *Tricht* felé hajol. Gr. *Clairfaitnak* tartalék corpora a' *Scaldisnak* bal oldalát foglalta el, és *Aubritól* fogvást, *Trichtig* nyúl ki. A' mint a' készülétek mutatták, az elsőbb *Valenciennes*, az utolsóbb *Condé* várakat fogják ostromlani.

Az *Orániai* Printz kormánya alatt lévő hollandiai seregekhez Hannoverai regementek tsatolták magokat, és *Orchiesnek* 's *Marchiennesnek* elfoglaltatások után, *Rysselhez* közelebb rukkoltak, kétség kívül az ott fekvő ellenséget akarják szeméttartani.

Elegyes Tudósítások.

Strafsburgból érkezett levélben olvassuk, hogy *Custine* javaslasára, a' *Rajna* mellett fekvő Fr. hadi sereg *Houchardra*, a' *Mosel* mellett fekvő pedig *Bauharnois* (olvassd *Boharné*) Generáloknek vezérlésére vagyon bizattatva, ő maga pedig már a' *Flandriai* seregekhez el érkezett.

Dümurier Májusnak 27-ik napján *Brüsszelbe* ment, hogy az ott tartózkodó, 2000 főből álló által szökött Frantziákkal egygyütt *Gaston* seregéhez mennyen, 's vele egygyütt szorongassa a' Frantzia patriótákat, és ha lehet, helyre állítsa a' királyi méltóságot.

Múlt hólnapnak 28 napján holt meg *Berlinben* az Európai Tudósoknak fejedelme *D. Büsching Anton Fridrik*, életének 69 esztendejében öt esztendőig tartott vizi betegségben való sílödése után. Nemcsak azok, a' kiknek szerentséjek lehetett e' nagy Tudósnek személyesen va

ló ismerésére, hanem azok is, a' kik világ eleibe botsátott számos és hasznos munkáiból, nevezetesen Geografiájából látták érdemeit, tisztelték őtet, mint a' valóságos tudományoknak legnagyobb elővivőjét. Betsülték őtet, és mint hasznos embert magokhoz vonni kívánták, a' tudós és érdemes embereknek nagy betsüllői és megjutalmaztatói *II Fridrik* Prussiai király, és *II Katalin* Orosz Császárné. A' mint e' meg holt Tudósnak, kinek tiszteletéhez sokszor vala Berlinben laktomban szerentsém, szájából magam hallottam, iskoláinak végződése után, a' *Göttingai* fő iskolában viselt Professori hivatal, onnan Pétersburgba ment *II Katalin* hivatalyára, az ott való iskoláknak rendbe hozására és igazgatására, hanem nem szenvedhetvén az ott való levegő eget, *II Fridrik* Prussiai király hivatalára Berlinbe ment által, holott fáradhatatlanul dolgozott a' kormányára bizatott iskoláknak virágoztatásában. Szélesen ki terjedett tudományával a' jó szívűséget, felebaráti szeretetet, és a' mennyire foglalatosságai engedték, a' nyájas társalkodást is öszve kötötte. Minden vallásra és nemzetre való tekintet nélkül szerette, betsülte a' tudósokat, és ha segítségére vólt szükségek, más nagy emberekhez való utasítása, ajánlása, és tehetsége által is segítette az érdemeseket. Világ eleibe botsátott tudós munkái halhatatlanságot szerzettek e' meg holt Tudósnak. — Valamint barátainak, úgy tisztelőinek is száma nagy vólt, de kevés egy olly embernek, kinek mind élete, mind halála, másoknak tanúságára és példájára lehet.

Magyar Ország.

Szászky illyetén szókkal fejezi ki Hazánknek természeti ditsőséget M. Orzágról irt Geografiájában: *Extra Hungariam non est vita, et si est vita, non est ita*, az az: Sohol sem lehet a' természetnek annyi javaival élni, mint a' Magyar

Hazában. Meg is kell azt vallani, hogy egész Európában nem találtatik olly tartomány, a' mellyel annyi jó teteményeit közlötte volna a' természet, mint evvel. Ennek kenyere, bora, sója, marhája, aranya, ezüste, vasa, reze, egy szóval mindene vagyon. — A' ki tudni kívánja gondolataimat, olvassa meg *Pannóniai Fenix* nevü könyvetskémnek 54 's több következő tzik-kelykéit. A' Magyar Országi arany és ezüst kö termő bányák éjjel 'nappal ásattatnak, még is nemhogy el fogynának, hanem mind több több terem, és tsaknem minden esztendőben újjabb újjabb értz-erek találtatnak. Nem régiben *Nagy Bányán Szatthmár* Vármegyében, egygy *Kerekes Sámuel* nevü lakos egygy olly régi bányára talált, mellynek terméséből töretett egygy mázsa ércz porban 143 lat finom ezüst, és egygy márk ezüstben 41 dénárt nyomó arany találtatik, úgy hogy a' nevezett lakos egygy hólnap alatt 800 forintot érő ezüstöt és aranyat adott bé a' Cs. K. értz olvasztó mőhelybe, a' melly igen ritka történet a' bányász gazdálkodásban.

Szala Vármegyében egygy irtóztató gyilkosság történt múlt Májusnak 20 napján *Szántó* nevü helységben, holott meg támadván a' gonosz emberek éjjel a' molnárt, nyakát úgy el vágták, hogy tsak a' gégejének bőrén tartózkodott, lábainak vastag húsát mind le hasigatták, kezeinek újjait el vagdalták, oldalába három helyen ütötték a' kést, 's minden pénzét el vették. Feleségét meg fogván a' méhesbe vitték, és hogy ne kiálthafson, száját bé kötötték, de meg nem ölték.